

SADRŽAJ:

PREDGOVOR.....	15
PRVI DEO	
UVOD U MEĐUNARODNO PRIVATNO PRAVO.....	17
1. Građanskopravni odnosi sa elementom inostranosti	17
2. Načini (metodi) regulisanja Međunarodnog privatnog prava	20
3. Sukob zakona – pojam, vrste i unutrašnji sukob zakona.....	21
<i>Pojam sukoba zakona</i>	21
<i>Vrste sukoba zakona i njihov značaj</i>	22
<i>Unutrašnji sukob zakona</i>	23
4. Sukob jurisdikcija (nadležnosti).....	24
5. Pojam i predmet Međunarodnog privatnog prava.....	24
<i>Pojam Međunarodnog privatnog prava</i>	24
<i>Predmet Međunarodnog privatnog prava</i>	25
<i>Naziv Međunarodno privatno pravo</i>	25
6. Element inostranosti.....	26
7. Istorija (nastanak i razvoj) Međunarodnog privatnog prava	27
<i>Italija – glosatori i postglosatori</i>	28
<i>Francuska</i>	29
<i>Holandija</i>	30
<i>Građanske kodifikacije</i>	31
<i>Engleska i SAD</i>	32
<i>Nova učenja – Waechter, Savigny, Mancini</i>	33
<i>Nova učenja u Francuskoj – Pillet i Batiffol</i>	35
<i>Moderno Međunarodno privatno pravo</i>	36
8. Izvori Međunarodnog privatnog prava; hijerarhija izvora	37
<i>Unutrašnji izvori Međunarodnog privatnog prava</i>	37
<i>Multilateralne konvencije kao izvori i kao način unifikacije</i> <i>Međunarodnog privatnog prava</i>	39
<i>Bilateralni ugovori</i>	40
<i>Hijerarhija izvora Međunarodnog privatnog prava</i>	40
9. Organizacije od značaja za Međunarodno privatno pravo	43
<i>Haška konferencija za Međunarodno privatno pravo</i>	43
<i>Donošenje propisa u okviru EU</i>	47
<i>Organizacija američkih država (Pan-američka Unija)</i>	48
<i>Međunarodni institut za unifikaciju privatnog prava (UNIDROIT)</i>	49
DRUGI DEO	
KOLIZIONA NORMA.....	51
I) KOLIZIONA NORMA – POJAM I STRUKTURA.....	51
1. Struktura kolizionih norme.....	52
<i>Pravna kategorija</i>	53
<i>Tačka vezivanja</i>	53
<i>Klasifikacija tačaka vezivanja</i>	56

<i>Vrste kolizionih normi</i>	61
2. Koliziona norma – način primene i pravna priroda	64
II) KVALIFIKACIJA KOLIZIONE NORME	67
1. Pojam kvalifikacije	67
2. Sukob zakona, element inostranosti i kvalifikacija	68
3. Kvalifikacija i primena koliziona norme	70
4. Načini rešavanja kvalifikacije	72
<i>Kvalifikacija po lex fori</i>	72
<i>Kvalifikacija po lex causae</i>	73
<i>Kvalifikacija pomoću autonomnih pojmova</i>	73
<i>Stepenasta kvalifikacija</i>	75
5. Kvalifikacija u Zakonu o MPP	75
6. Kvalifikacija u pojedinim zakonodavstvima	76
<i>Kvalifikacija tačke vezivanja u Uredbi EU o merodavnom pravu za vanugovorne obaveze</i>	78
7. Pojedina shvatanja o kvalifikaciji	79
8. Neka pitanja vezana za regulisanje kvalifikacije	80
III) ODSTUPANJA OD REDOVNE PRIMENE KOLIZIONIH NORMI («KOREKCIJE» KOLIZIONIH NORMI)	83
1. Izigravanje zakona – veštačko stvaranje ili promena kolizionih normi	85
2. Uzvratanje i upućivanje (renvoi)	88
<i>Kvalifikacija i renvoi</i>	93
<i>Uredba EU 593/2008 o merodavnom pravu za ugovorne obaveze i renvoi</i> ..	93
3. Javni poredak	94
<i>Norme neposredne primene</i>	98
4. Promenjene okolnosti i primena koliziona norme	98
<i>Retroaktivnost normi Međunarodnog privatnog prava</i>	100
IV) RECIPROCITET I RETORZIJA	103
1. Uopšte o retorziji	104
2. Reciprocitet i retorzija kod određivanja merodavnog prava	105
3. Reciprocitet i retorzija u oblasti sukoba jurisdikcije	106
4. Reciprocitet i retorzija u oblasti prava stranaca	107
5. Reciprocitet i retorzija u odnosu na složene pravne sisteme	107
6. Problem dokazivanja reciprociteta	108
7. Oblici reciprociteta	109
<i>Oblici reciprociteta po načinu nastanka</i>	109
<i>Oblici reciprociteta po sadržini</i>	110
<i>Dva primera vezana za primenu reciprociteta i retorzije</i>	111
V) SAZNAVANJE I PRIMENA STRANOG PRAVA	113
1. Strano pravo kao „pravo“ i kao činjenica	113
2. Uporedno zakonodavstvo i utvrđivanje sadržine stranog prava	116
3. Evropska konvencija o obaveštenjima o stranom pravu	118
4. Dva primera vezana za saznanje i primenu stranog prava	119
VI) PRETHODNO PITANJE U MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU	122
1. Problem prethodnog pitanja	122
2. Prethodno pitanje u Međunarodnom privatnom pravu	123
VII) MOBILNI SUKOB ZAKONA	126
1. Vremenski sukob zakona	128

2. Pojam stečenih prava	128
<i>Neka shvatanja o stečenim pravima</i>	129
<i>Stečena prava u anglosaksonskoj doktrini</i>	131

TREĆI DEO

POSEBNI DEO SUKOBNA ZAKONA GRAĐANSKOPRAVNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI – ODREĐIVANJE MERODAVNOG PRAVA..... 133

I) ODREĐIVANJE MERODAVNOG PRAVA ZA REŠAVANJE STATUSNIH ODNOSA FIZIČKIH I PRAVNIH LICA 133

1. Uopšte o državljanstvu.....	133
2. Sukob državljanstva	134
3. Sticanje državljanstva	135
4. Državljanstvo kao osnovna tačka vezivanja za određivanje merodavnog prava za rešavanje statusnih odnosa fizičkih i pravnih lica	137
5. Prebivalište (domicil) kao pravna ustanova i tačka vezivanja.....	138
<i>Prebivalište (domicil) kao tačka vezivanja u Zakonu o MPP</i>	138
6. Primena državljanstva ili domicila kao tačaka vezivanja.....	139
7. Uobičajeno boravište i boravište.....	139
8. Kolizione norme za pravnu i poslovnu sposobnost fizičkih lica	140
9. Sposobnost pravnih lica	140
<i>Status filijale</i>	142
10. Određivanje državne pripadnosti (pravne i poslovne sposobnosti) pravnih lica u Zakonu o MPP	143
11. Primeri iz prakse	144

II) BRAČNI I PORODIČNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI..... 148

1. Bračni odnosi sa elementom inostranosti.....	148
<i>Zaključenje braka</i>	148
<i>Forma braka</i>	149
<i>Nevažnost (poništaj) braka</i>	150
<i>Razvod braka</i>	151
<i>Lična zakonska i ugovorna dejstva braka</i>	152
<i>Vanbračna zajednica</i>	154
<i>Diplomatsko-konzularni brakovi</i>	154
<i>Problem kumulativne primene prava</i>	155
2. Regulisanje bračnih odnosa sa elementom inostranosti u drugim zemljama.....	156
<i>Švajcarska</i>	156
<i>Mađarska</i>	157
<i>Rumunija</i>	157
3. Kritika regulisanja bračnih odnosa sa elementom inostranosti u Zakonu o MPP i predlozi za buduće regulisanje ove oblasti	158
4. Odnosi između roditelja i dece.....	159
<i>Pozakonjenje</i>	160
<i>Utvrđivanje očinstva i materинства</i>	160
5. Usvojenje	160
<i>Merodavno pravo za zasnivanje i prestanak usvojenja</i>	160
<i>Merodavno pravo za dejstva usvojenja</i>	161

6. Izdržavanje	162
<i>Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahteva</i>	
<i>u inostranstvu</i>	163
<i>Uredba EU br. 4/2009 o nadležnosti, merodavnom pravu, priznavanju i</i>	
<i>izvršenju odluka i saradnji u stvarima koje se odnose na obaveze</i>	
<i>izdržavanja – pravila za određivanje merodavnog prava</i>	165
III) NASLEDNOPRAVNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI	167
1. Zakonsko nasleđivanje	168
2. Testamentalno nasleđivanje.....	168
<i>Testamentalna sposobnost.....</i>	170
<i>Merodavno pravo za sadržinu testamenta.....</i>	170
<i>Forma testamenta.....</i>	170
3. Primeri iz prakse.....	172
4. Konvencija o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testamenta.	174
<i>Oblik međunarodnog testamenta.....</i>	175
IV) STVARNOPRAVNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI ...	177
1. Stvarna prava na pokretnim i nepokretnim stvarima	179
2. Stvari u prevozu (tranzitu).....	180
3. Prevozna (transportna) sredstva.....	181
4. Stvarna prava na hartijama od vrednosti.....	182
5. Regulisanje stvarnopravnih odnosa sa elementom inostranosti	
u uporednom pravu	183
6. Primeri iz prakse.....	184
V) UGOVORNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI	188
1. O autonomiji volje.....	188
<i>Oblici autonomije volje</i>	191
<i>Moment do koga se može izabrati merodavno pravo putem autonomije volje</i>	
<i>i primena više prava na jedan ugovorni odnos</i>	192
<i>Kolizione norme za ugovore u odsustvu autonomije volje</i>	193
<i>Merodavno pravo za punovažnost oblika (formu) ugovora.....</i>	195
<i>Merodavno pravo za akcesorne pravne poslove</i>	196
2. Teorija “proper law”	196
3. O teoriji karakteristične prestacije	198
<i>Teorija karakteristične prestacije u domaćem zakonodavstvu</i>	200
<i>Izuzeci od teorije karakteristične prestacije – ugovor o transferu</i>	
<i>tehnologije i ugovor o radu</i>	202
4. Osnovne karakteristike Rimske konvencije.....	202
5. Uredba EU br. 593/2008.....	204
<i>Uopšte o Uredbi 593/2008</i>	204
<i>Autonomija volje.....</i>	204
<i>Merodavno pravo u odsustvu autonomije volje.....</i>	205
<i>Ugovori o prevozu robe i putnika.....</i>	205
<i>Potrošački ugovori</i>	206
<i>Ugovori o osiguranju</i>	206
<i>Individualni ugovori o radu.....</i>	207
<i>Pravila vezana za primenu merodavnog prava</i>	208
<i>Sedište</i>	209
<i>Isključenje renvoi</i>	209
<i>Odnos Uredbe 593/2008 sa Rimskom konvencijom</i>	209

6. Bečka konvencija o međunarodnoj prodaji roba.....	210
<i>Opšte odredbe Bečke konvencije</i>	211
<i>Oblik (forma) ugovora</i>	211
<i>Isključenje primene Bečke konvencije</i>	212
7. Primeri iz prakse	212
VI) OSNOVNE KARAKTERISTIKE REGULISANJA UGOVORA O PREVOZU SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI	215
1. Ugovor o pomorskom prevozu stvari, putnika i prtljaga.....	215
2. Ugovor o vazdušnom prevozu putnika i stvari.....	217
3. Ugovor o železničkom transportu	218
4. Ugovor o drumskom prevozu	219
5. Primeri iz prakse	220
VII) MENIČNI I ČEKOVNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI.....	222
1. Menična (čekovna) sposobnost	223
2. Forma menične (čekovne) obaveze.....	224
3. Menične i čekovne radnje (prava i obaveze).....	225
4. Konvencija i sukobu zakona u oblasti čeka od 19.03.1931.godine	226
5. Zakon o regulisanju odnosa međunarodnog privatnog prava Rumunije.....	227
6. Primeri iz prakse	228
VIII) VANUGOVORNA ODGOVORNOST SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI – ODREĐIVANJE MERODAVNOG PRAVA ZA GRAĐANSKOPRAVNE DELIKTE.....	231
1. Kvazidelikti.....	231
2. Delikti u vezi sa brodovima i vazduhoplovima.....	232
3. Lex loci delicti commissi – dve tačke vezivanja u jednoj	232
<i>Načelo ubikviteta</i>	233
<i>Delikt – štetna radnja – štetna posledica – merodavno pravo</i>	234
4. Lex loci delicti commissi u domaćem i uporednom zakonodavstvu.....	235
<i>Domaće zakonodavstvo</i>	236
<i>Zbornik prava SAD</i>	237
<i>Mađarsko zakonodavstvo</i>	238
<i>Zakonodavstvo Švajcarske</i>	239
5. Lex loci delicti commissi i zastarelost zahteva za naknadu štete	240
6. Uredba 864/2007 o merodavnom pravu za vanugovorne obaveze	242
<i>Osnovno pravilo Uredbe 864/2007</i>	243
<i>Neosnovano obogaćenje, negotiorum gestio i culpa in contrahendo</i>	244
<i>Sloboda izbora (autonomija volje)</i>	245
<i>Odgovornost za proizvode</i>	246
7. Haška konvencija o merodavnom pravu za drumske saobraćajne nezgode.....	247
<i>Pravila Konvencije koja se odnose na vozilo i lica (učesnike nezgode)</i>	249
<i>Pravila Konvencije koja se odnose na stvari (u vozilu ili van njega)</i>	250
8. Važnija razmatranja u vezi određivanja kolizionih pravila za regulisanje vanugovorne odgovornosti sa elementom inostranosti.....	251

ČETVRTI DEO

GRAĐANSKI SUDSKI POSTUPAK SA ELEMENTOM

INOSTRANOSTI.....	253
I) MEĐUNARODNA NADLEŽNOST - NADLEŽNOSTI U SPOROVIMA SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI.....	253
1. Uopšte o nadležnosti sa elementom inostranosti	253
2. Međunarodna i mesna nadležnost.....	254
3. Regulisanje međunarodne nadležnosti u Republici Srpskoj.....	255
<i>Regulisanje međunarodne nadležnosti u Zakonu o parničnom postupku Republike Srpske</i>	<i>255</i>
<i>Konkurentna nadležnost po ZPP.....</i>	<i>256</i>
<i>Isključiva nadležnost po ZPP</i>	<i>258</i>
<i>Supsidijarna nadležnost po ZPP</i>	<i>258</i>
4. Regulisanje međunarodne nadležnosti u Zakonu o MPP.....	259
<i>Isključiva nadležnost po Zakonu o MPP</i>	<i>260</i>
<i>Konkurentna nadležnost po Zakonu o MPP.....</i>	<i>262</i>
<i>Prorogaciona (sporazumno određena) nadležnost</i>	<i>263</i>
5. Regulisanje međunarodne nadležnosti u Evropskoj uniji.....	264
<i>Briselska i Luganska konvencija</i>	<i>264</i>
<i>Uredba EU br. 44/2001.....</i>	<i>265</i>
6. Primeri iz prakse.....	267
IA) LITISPENDENCIJA.....	271
1. Uopšte o litispendenciji	271
2. Primer iz prakse.....	272
II) POJEDINI INSTITUTI GRAĐANSKOG SUDSKOG POSTUPKA SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI.....	274
1. Aktorska kaucija – obezbeđenje troškova postupka (cautio iudicatum solvi).....	274
2. Besplatna sudska pomoć (siromaško pravo).....	277
III) PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA – STRANA SUDSKA ODLUKA	279
1. Strana sudska odluka	279
2. Dejstva strane sudske odluke.....	281
3. Status strane sudske odluke	282
<i>Deklarativno ili konstitutivno dejstvo domaće odluke o priznanju.....</i>	<i>283</i>
4. Izvršenje strane sudske odluke	284
IIIA) PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA – SISTEMI PRIZNANJA	286
1. Sistemi priznanja stranih sudskih odluka.....	286
<i>Interpolacija (dvostruka egzektivatura).....</i>	<i>288</i>
IIIB) PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA – PRETPOSTAVKE (USLOVI)	289
1. Pretpostavke za priznanje stranih sudskih odluka	289
<i>Opšte pozitivne pretpostavke.....</i>	<i>289</i>
<i>Opšte negativne pretpostavke.....</i>	<i>290</i>
<i>Posebne pretpostavke.....</i>	<i>293</i>
2. Postupak priznanja strane sudske odluke.....	295
3. Primeri iz prakse.....	297

III C) PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA – PRIZNANJE STRANIH STEČAJNIH ODLUKA	300
1. Priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnog postupka po Zakonu o stečajnom postupku Republike Srpske	300
2. Dejstva priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka po ZSP	304
III D) PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA – IZVRŠNE ISPRAVE U PRAVU EU	305
1. Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja	305
2. Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br. 1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje	307
IV) MEĐUNARODNA PRAVNA POMOĆ	309
1. Međunarodna pravna pomoć – pojam i oblici	309
2. Unutrašnje zakonodavstvo naše zemlje i međunarodna pravna pomoć	311
3. Pojam i vrste pismena	312
<i>Načini dostavljanja pismena u inostranstvo – dostavljanje stranim i domaćim državljanima</i>	<i>313</i>
<i>Regulisanje dostavljanja akata u inostranstvu u domaćem zakonodavstvu.</i>	<i>316</i>
4. Potreba za ujednačenim regulisanjem dostavljanja kao oblika međunarodne pravne pomoći	317
5. Regulisanje međunarodne pravne pomoći, kao i dostavljanja u pojedinim međunarodnim izvorima	319
<i>Izvori usvojeni u okviru Saveta Evrope</i>	<i>325</i>
IVA) REGULISANJE MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI U PRAVU EU	327
1. Evropska sudska mreža	327
<i>-Informacioni sistem</i>	<i>329</i>
2. Dostavljanje sudskih i vansudskih akata	330
<i>Uredba Saveta EU o dostavljanju sudskih i vansudskih akata zemalja članica br. 1348/2000.....</i>	<i>330</i>
<i>Uredba br. 1393/2007 Evropskog parlamenta i Saveta o dostavljanju sudskih i vansudskih akata u građanskim i trgovačkim stvarima između zemalja članica i ukidanju Uredbe br. 1348/2000</i>	<i>331</i>
2. Izvođenje dokaza	338
<i>Uredba Saveta EU o saradnji sudova zemalja članica u izvođenju dokaza u građanskim i trgovačkim stvarima br. 1206/2001</i>	<i>338</i>
3. Pristup sudovima	341
<i>Direktiva Saveta EU o poboljšanju pristupa sudu u prekograničnim sporovima uspostavljanjem minimuma zajedničkih pravila koja se odnose na pravnu pomoć za takve sporove br. 8/2003</i>	<i>341</i>

PETI DEO

MEĐUNARODNA TRGOVAČKA ARBITRAŽA.....	345
I) REŠAVANJE MEĐUNARODNIH PRIVREDNIH SPOROVA	345
1. Pojam i osnovne karakteristike arbitraže	346
2. O arbitraži kroz istoriju	347
3. Pravna priroda arbitraže	348
4. Vrste arbitraža	349

<i>Ad hoc arbitraže</i>	350
<i>Stalne arbitraže</i>	351
II) ARBITRAŽNI SPORAZUM	352
1. Uopšte o arbitražnom sporazumu	353
2. Regulisanje arbitražnog sporazuma u ZPP	355
3. Elementi arbitražnog sporazuma	357
4. Arbitražni sporazum u Pravilniku Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske	359
5. Arbitražni sporazum kao uslov za priznanje stranih arbitražnih odluka	361
6. Arbitražni sporazum u švajcarskom Saveznom zakonu o međunarodnom privatnom pravu	362
7. Oспорavanje arbitražnog sporazuma i protivnost javnom poretku	363
III) PRIMENA MATERIJALNOG PRAVA PRED MEĐUNARODNIM TRGOVINSKIM ARBITRAŽAMA	365
IV) POSTUPAK PRED MEĐUNARODNIM TRGOVINSKIM ARBITRAŽAMA	369
V) VAŽNIJI MEĐUNARODNI IZVORI KOJI REGULIŠU OBLAST ARBITRAŽNOG POSTUPANJA I POJEDINE INSTITUCIONALNE ARBITRAŽE	370
1. Njujorška konvencija o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka	371
2. Međunarodne arbitraže	372
3. Međunarodni sud pravde	374
4. Međunarodni centar za rešavanje investicionih sporova	375
VI) STRANA ARBITRAŽNA ODLUKA	376
1. Definicija strane arbitražne odluke	376
2. Određivanje porekla strane arbitražne odluke	377
VII) PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH ARBITRAŽNIH ODLUKA ...	382
1. Sistemi priznanja	382
2. Pretpostavke za priznanje stranih arbitražnih odluka	383
VIII) PONIŠTAJ ARBITRAŽNE ODLUKE	386
IX) STALNI ARBITRAŽNI SUD	388
1. Istorija osnivanja Stalnog arbitražnog suda	388
2. Opšte karakteristike Suda	390
3. Razvoj Suda	391
4. Struktura Stalnog arbitražnog suda	392
5. Nadležnost Stalnog arbitražnog suda	394
6. Postupak pred Stalnim arbitražnim sudom	394
7. Donošenje odluka od strane Stalnog arbitražnog suda	399

ŠESTI DEO

PRAVA STRANACA	401
I) PORODIČNA I BRAČNA PRAVA STRANACA	402
II) PRAVA STRANACA NA NASLEĐIVANJE	404
III) PRAVA STRANACA NA ZASNIVANJE STVARNOPRAVNIH ODNOSA	406
IV) PRAVA STRANACA NA ZASNIVANJE OBLIGACIONOPRAVNIH ODNOSA	408
V) PRAVA STRANACA NA ZASNIVANJE RADNOG ODNOSA	408

VI) PRAVA STRANACA NA ZAŠTITU AUTORSKIH PRAVA	411
1. Uopšte o regulisanju prava stranaca na zaštitu književnih i umetničkih dela	411
<i>Bernska konvencija o zaštiti književnih i umetničkih dela</i>	412
<i>Svetska (Univerzalna) konvencija o autorskom pravu</i>	413
<i>Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS)</i> ...	414
2. Regulisanje prava stranaca na zaštitu književnih i umetničkih dela u zakonodavstvu Bosne i Hercegovine (BIH)	415
VII) PRAVA STRANACA NA ZAŠTITU INDUSTRIJSKE SVOJINE	417
1. Prenos prava industrijske svojine.....	418
VIII) PRAVA STRANACA NA ULAGANJA U DOMAĆU ZEMLJU	423
1. Oblici stranih ulaganja	423
2. Strana ulaganja u BiH	424
3. Osnivanje preduzeća u inostranstvu.....	427
4. Otvaranje predstavništava i poslovnih jedinica u inostranstvu	428
PRILOZI	
ZAKON O REŠAVANJU SUKOBA ZAKONA SA PROPISIMA DRUGIH ZEMALJA	429
PRAVILNIK O SPOLJNOTRGOVINSKOJ ARBITRAŽI pri PRIVREDNOJ KOMORI REPUBLIKE SRPSKE.....	451
LITERATURA	469